

Ombuigingen Regiobegroting

Samen sturen op schaarste

Ons kenmerk	DOC-25012762
Versie	2
Datum	5 september 2025
Contactpersoon	J. Agricola
E-mail	j.agricola@regiogv.nl

INHOUD

Inleiding	1
Leeswijzer	1
Aanpak project ombuigingen	2
Aanpak en uitgangspunten ombuigingen	2
Processtappen en rolverdeling	3
Afstemming met gemeenten	5
Algemene beschouwingen	6
Inhoudelijke analyse	6
Technische analyse	6
Ombuigen in tijden van transitie (sociaal domein)	7

Inleiding

De dreiging van het ravijnjaar dwingt gemeenten om te snijden in hun uitgaven. Om deze bezuinigingen te realiseren kijken gemeenten ook naar de verbonden partijen. De Regio Gooi en Vechtstreek wil hier haar bijdrage aan leveren. De voorjaarsnota 2025 van het kabinet biedt gemeenten meer financiële ruimte dan eerder gedacht maar bezuinigingen blijven noodzakelijk. Het ravijnjaar verschuift door de maatregelen in de voorjaarsnota 2025 van 2026 naar 2028. De effecten van de voorjaarsnota 2025 zijn door het Rijk verwerkt in de meicirculaire. De effecten van de val van het kabinet op langere termijn zijn nog niet bekend.

Het dagelijks bestuur van de Regio heeft op 13 maart 2025 opdracht gegeven om de mogelijkheden voor ombuigingen te onderzoeken. Op 28 mei 2025 is een bijgestelde opdracht vastgesteld naar aanleiding van de voorjaarsnota van het kabinet. Doel van het project ombuigingen is om gemeenten inzicht te geven welke mogelijkheden er zijn om te bezuinigen op taken die zij bij de Regio hebben belegd en dit met elkaar af te stemmen.

De bezuinigingsopgave bij de gemeenten is van invloed op de te maken keuzes. De begrotingsdruk kan per gemeente verschillen. Op het moment van opstellen van deze notitie zijn de regiogemeenten gestart om de eigen financiële situatie in beeld te brengen in het kader van de gemeentebegroting 2026. Het traject van de Regio loopt in dat opzicht op de lokale trajecten vooruit. Het proces kent een wat langere doorlooptijd om zorg te dragen voor goede onderlinge afstemming. Dit geeft ook ruimte voor gemeenten om onderling het goede gesprek te voeren en om ombuigingen tijdig te implementeren, op weg naar 2028.

Leeswijzer

Eerst beschrijven we de aanpak van het project ombuigingen. Wat zijn de uitgangspunten, de planning en de processtappen in dit project? In de algemene beschouwingen schetsen we een algemeen beeld van de opbrengst en dilemma's die we zijn tegengekomen.

Bijlage 1 bevat het schematisch overzicht van de processtappen en rolverdeling van pagina 4 in een groter formaat.

De overige bijlagen zijn vertrouwelijk tot het moment dat de voorstellen vrijgegeven worden voor zienswijzen aan de raden. Dit is belangrijk om de informatiesymmetrie te behouden en het open gesprek te kunnen voeren tussen gemeenten en met ketenpartners. Als de voorstellen worden vrijgegeven zal een compleet overzicht worden bijgevoegd van alle onderzochte opties zodat de raden hier ongefilterd kennis van kunnen nemen.

Bijlage 2 geeft een overzicht van de ombuigingsopties. Daarbij geven we aan in welke categorie de optie valt; kunnen we een taak schrappen of versoberen of betreft het een verschuiving van taken vanuit de Regiobegroting naar gemeenten of andere partners? Of is sprake van een optimalisatie of technische aanpassing? We geven ook aan of de optie op korte termijn te realiseren is of dat de ombuiging een bredere beschouwing vraagt vanuit gemeenten op de beleidsdoelen en ketensamenwerking waar de betreffende taak onder valt. Ook is aangegeven wanneer de ombuiging gerealiseerd kan worden als er daadwerkelijk voor wordt gekozen.

In bijlage 3 (fysiek domein) en bijlage 4 (sociaal domein) beschrijven we per onderdeel op hoofdlijnen de mogelijkheden die zijn gevonden voor ombuigingen. Hierbij volgen we de programma's van onze programmabegroting. Bij elk programma is een schema gevoegd waarin volgens een standaard format wordt ingegaan op de opties die zijn voorgelegd. Naast een uitgebreide omschrijving wordt ingegaan op de consequenties van de ombuiging en wat nodig is om de ombuiging te realiseren. Voor technische opties en aanpassingen op bedrijfsvoering is geen uitgebreide politieke afweging nodig. Daarom zijn deze opties opgenomen in deze notitie. Besluitvorming hierover kan in december 2025 plaatsvinden zodat deze verwerkt kunnen worden in de bestuursrapportage 2026 en de begroting 2027-2031.

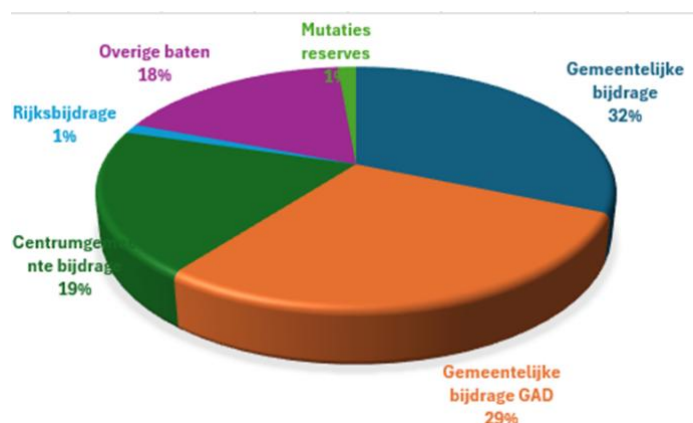
Aanpak project ombuigingen

Aanpak en uitgangspunten ombuigingen

Bij het formuleren van de uitgangspunten is goed gekeken naar de ervaringen van de vorige bezuinigingsronde in 2021 die haar beslag heeft gekregen in de Regiobegroting 2022-2025. Daarnaast is input opgehaald bij het MT en de OR van de Regio, het algemeen bestuur (op 13 februari 2025) en bij de klankbordgroep raadsleden (op 4 maart 2025).

Dit heeft geleid tot de volgende uitgangspunten;

- *We gaan aan de slag op basis van een duidelijke opdracht van het dagelijks bestuur;*
Het is belangrijk dat de uitgangspunten, invulling en het te lopen proces duidelijk zijn vastgelegd en de wederzijdse verwachtingen helder zijn. Daarom heeft het DB op 13 maart een bestuursopdracht vastgesteld. Deze is op 28 mei bijgesteld naar aanleiding van de voorjaarsnota 2025 van het kabinet.
- *We betrekken de portefeuillehoudersoverleggen en de gemeenteraden;*
Omdat er weinig 'lucht' in de Regiobegroting zit na het vertrek van Weesp en de bezuinigingsronde in de Regiobegroting 2022-2025 moeten er inhoudelijke keuzes gemaakt worden die onvermijdelijk de dienstverlening aan onze inwoners gaan raken. Het is belangrijk dat de bestuurders en gemeenteraden hiervoor in positie gebracht worden.
- *We salderen de ombuigingsopties niet in de Regiobegroting 2026-2029 maar verwerken deze achteraf;*
Een goede analyse van opties voor ombuigingen en het betrekken van de portefeuillehoudersoverleggen en raden kost tijd. De Regiobegroting 2026-2029 is begin maart 2025 opgesteld om doorgeleid te worden voor zienswijzen en besluitvorming. Het direct verwerken van de ombuigingen in de begroting beperkt de keuzeruimte van gemeenten. Het niet uitvoeren van een maatregel zou dan meteen leiden tot een dekkingprobleem.
- *We leggen de focus op de gemeentelijke bijdrage;*
De Regiobegroting kent verschillende inkomstenbronnen. Voor de druk op de gemeentebegroting is vooral het effect op de gemeentelijke bijdrage van belang. De Regiobegroting 2026-2029 heeft €111.751k aan baten. De gemeentelijke bijdrage bedraagt circa €35 miljoen. De totale verdeling van baten is in het diagram hieronder weergegeven.

De GAD wordt betaald vanuit de afvalstoffenheffing en heeft dus geen direct effect op de gemeentebegroting. De kosten van de GAD hebben wel effect op de belastingdruk bij gemeenten. Daarom hebben we deze wel meegenomen in het project ombuigingen. De RAV (regionale ambulancevoorziening) is niet betrokken in het project ombuigingen omdat deze dienst volledig wordt gefinancierd door de zorgverzekeraar.

- *We starten niet op nul;*
In de huidige begroting zijn taakstellingen opgenomen vanuit de eerdere bezuinigingsrondes die nog niet structureel zijn ingevuld. Tegelijkertijd kent de Regio de afgelopen jaren elk jaar een positief resultaat in de jaarrekening. We maken hier ook een technische analyse van.
- *De scope van dit traject is de Regiobegroting;*
Naast opties voor ombuigingen binnen de taken die aan de Regio zijn overgedragen kan ook gekeken worden naar kansen voor efficiency- en schaalvoordelen binnen gemeenten, waar de Regio een rol in kan spelen. Het is niet aan de Regio om hiervoor voorstellen te doen. Wel zouden de portefeuillehouders overleggen in hun adviezen en de colleges in hun concept zienswijzen hier voorstellen voor kunnen doen. De afstemming hierover wordt gefaciliteerd door de Regio in dit traject, binnen de bespreking in de portefeuillehoudersoverleggen.

Processtappen en rolverdeling

Fase 1 Technische en inhoudelijke analyse (feb-juni 2025)

Het project ombuigingen is gestart met een inhoudelijke en een technische analyse. We hebben alle opties in kaart gebracht waarover gemeenten het gesprek kunnen voeren. Sommige technische ombuigingen zijn in 2027 of eerder te realiseren. Voor veel opties geldt dat de ombuigingen bekeken moeten worden in de context van de grotere maatschappelijke opgaven en de betekenis die de regionale taken daarin hebben. Voor deze categorie is de analyse het startpunt voor vervolggesprekken met en tussen gemeenten. De analyse is op 26 juni besproken in het algemeen bestuur en op 3 en 10 juli 2025 in de portefeuillehoudersoverleggen fysiek domein en sociaal domein.

Fase 2 Integrale afweging en onderlinge afstemming (okt 2025 – sept 2026)

Op 28 augustus 2025 heeft het Algemeen Bestuur richting gegeven aan de invulling van het proces van afweging en onderlinge afstemming en welke rol de betrokken gremia hierin hebben. Gemeenten moeten de door de Regio in fase 1 voorgedragen opties lokaal wegen en afzetten tegenover andere lokale bezuinigingsopties in relatie tot de lokale begrotingsdruk. Vervolgens moeten gemeenten met elkaar afstemmen over de overeenkomsten en verschillen in de lokale voorkeuren. Op de meeste onderdelen is een cafetariamodel niet mogelijk en zullen de deelnemende gemeenten tot overeenstemming moeten komen over de gezamenlijke invulling.

Daarnaast zullen gemeenten in hun afweging de opties vanuit de Regio afzetten tegen de overige activiteiten op het betreffende domein. De uitvoeringsdiensten van de Regio zijn een schakel in een grotere keten dus de impact van bezuinigingen moet vanuit de hele keten bekeken worden. Soms is sprake van een regionale keten, waarin ook overige ketenpartners op regionale schaal opereren. Soms is juist sprake van wijkgerichte inzet die lokaal kan verschillen.

De ombuigingsopties zijn verdeeld in drie categorieën:

- Beleidsarme opties; dit zijn opties die niet direct impact hebben op de dienstverlening aan inwoners of afstemming met gemeenten vragen. Hierover kan het algemeen bestuur in december 2025 een besluit nemen. De ombuigingen kunnen vervolgens verwerkt worden in de begroting 2027-2031.
- Beleidsrijke opties die vragen om goede integrale inhoudelijke afstemming. Hiervoor is een proces ontworpen waarbij het algemeen bestuur in regie is en advies wordt gevraagd aan de DO's en PFHO's fysiek en sociaal domein.

Ambtelijke voorbereiding

Er moet integraal en overkoepelend geadviseerd worden waarbij geschakeld wordt vanuit de lokale afwegingen naar de regionale afstemming en weer terug. Daarom wordt een werkgroep ingesteld van strategisch adviseurs vanuit gemeenten en de RVE managers van de Regio. Zij bereiden per domein (sociaal en fysiek) een advies voor dat wordt behandeld in het regionale directieoverleg en portefeuillehoudersoverleg.

Bestuurlijke inhoudelijke afweging

Zowel de lokale weging van voorstellen als de bespreking in de portefeuillehoudersoverleggen wordt in de colleges voorbereid. In de meeste gemeenten is dit al gebruikelijk. Het directieoverleg adviseert het portefeuillehoudersoverleg. Zowel het directieoverleg als het portefeuillehoudersoverleg toetst de voorstellen van de werkgroep aan de bestaande opgave op het eigen domein en adviseert hoe vanuit de lokale verschillen tot een gezamenlijk standpunt gekomen kan worden. Het is mogelijk dat er meerdere rondes plaatsvinden langs het portefeuillehoudersoverleg zodat de werkgroep strategisch adviseurs de voorstellen kan aanscherpen.

Werkgroep strategisch adviseurs

Voor het fysiek domein en het sociaal domein wordt een werkgroep samengesteld. Deze werkgroep bestaat uit strategisch adviseurs vanuit elke gemeente en per te behandelen bezuinigingsoptie de verantwoordelijke RVE manager van de Regio. De werkgroep wordt voorgezeten en gefaciliteerd door de secretaris van de portefeuillehoudersoverleggen. De kleine gemeenten hebben geen strategisch adviseurs maar kunnen een medewerker afvaardigen die de strategische en overkoepelende insteek kan inbrengen. Het is van belang dat elke gemeente vertegenwoordigd is omdat in de werkgroep ook de verbinding wordt gelegd met de lokale afweging van bezuinigingen.

Bestuurlijk besluitrijp

Het algemeen bestuur beoordeelt of de voorstellen besluitrijp en uitvoerbaar zijn. Voorafgaand aan de inhoudelijke afweging beoordeelt het algemeen bestuur of de voorstellen rijp zijn voor deze afweging. Na de inhoudelijke afweging beoordeelt het algemeen bestuur of de voorstellen met de adviezen van het PFHO uitvoerbaar zijn en rijp voor het ophalen van zienswijzen bij gemeenten.

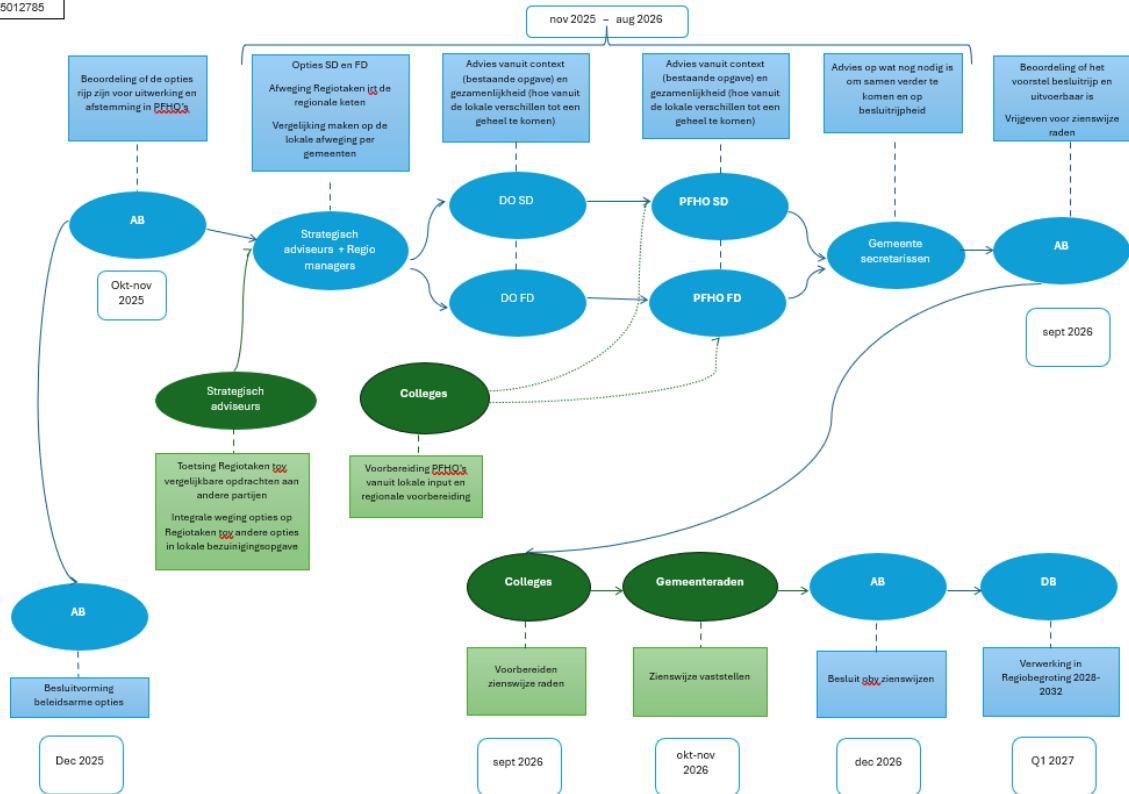
Fase 3 zienswijzen en besluitvorming (sept 2026-feb 2027)

Het gemeentesecretarissenoverleg is het voorbereidend overleg voor de vergadering van het algemeen bestuur. De gemeentesecretarissen adviseren niet op inhoud, want dat hebben de directieoverleggen en het portefeuillehoudersoverleg al gedaan. Zij adviseren wel op wat eventueel nog nodig is om verder te komen in de samenwerking en of het voorstel al besluitrijp is. Het Algemeen Bestuur beoordeelt vervolgens vanuit haar verantwoordelijkheid voor de overgedragen taken of het voorstel besluitrijp en uitvoerbaar is.

Als dit het geval is wordt het voorstel vrijgegeven voor zienswijzen. De colleges bereiden de zienswijze voor die vervolgens in de raden wordt besproken en vastgesteld.

Het algemeen bestuur neemt, met de zienswijzen van gemeenten als leidraad, een definitief besluit over de ombuigingsopties. Deze worden vervolgens door het dagelijks bestuur verwerkt in de programmabegroting 2027. Als de onderlinge afstemming toch meer tijd kost dan zullen de aanpassingen in de loop van 2027 worden verwerkt in een aparte begrotingswijziging.

Hieronder is het proces van afstemming en besluitvorming schematisch weergegeven. In de toelichting staat de rol van elk gremium. Het schema is ook los bijgevoegd in bijlage 1.

Afstemming met gemeenten

Gemeenteraden

Aan de gemeenteraden wordt een zienswijze gevraagd op de voorgestelde ombuigingen. De klankbordgroep gemeenteraden heeft de wens uitgesproken om de voorstellen voor ombuigingen zoveel mogelijk tegelijkertijd te willen bespreken. Het streven daarbij is om in de planning twee Regiopodia in te voegen; een informerend Regiopodium voor de raadsbehandeling start en een Regiopodium tussen de commissie/voorrond/politieke avond en de raadsvergaderingen in. Tijdens dit tweede Regiopodium kunnen moties en amendementen worden afgestemd.

Wethouders en ambtenaren financiën

De wethouders financiën van de regiogemeenten komen periodiek bijeen om met elkaar af te stemmen over onder andere de ontwikkelingen bij de verschillende verbonden partijen. Dit overleg wordt niet gecoördineerd vanuit de Regio omdat over alle verbonden partijen wordt gesproken. Gedurende de startperiode van dit project heeft enkele keren afstemming plaatsgevonden. In het vervolgtraject wordt het wethoudersoverleg regelmatig geïnformeerd over de voortgang. Ambtelijk kent de Regio een maandelijks overleg met de financieel adviseurs van de gemeenten die verantwoordelijk zijn voor de vertaling van de Regiobegroting naar de eigen begroting. In dit overleg agenderen we elke vergadering de voortgang op het project ombuigingen.

Het gemeentesecretarissenoverleg is het adviserend directieoverleg voor het algemeen bestuur. Met de gemeentesecretarissen is afgesproken dat zij meedenken en adviseren in dit project. Zij hebben een rol als schakel tussen college en ambtelijke organisatie bij het voorbereiden van de zienswijze van de eigen gemeente.

Algemene beschouwingen

Inhoudelijke analyse

De Regio is overwegend een uitvoeringsorganisatie die voor gemeenten wettelijke taken uitvoert. Dat maakt de bandbreedte voor ombuigingen smaller want wettelijke taken kan je niet stopzetten. Wel kan op de wettelijke taken afgewogen worden wat anders of soberder kan.

Voor de plustaken onderzoeken we of stopzetten mogelijk is. Daarbij willen we ook het effect in beeld brengen; leidt het stopzetten van plustaken niet tot hogere kosten elders? En wat is het effect voor gemeenten? Is er daadwerkelijk sprake van een besparing of is het eerder een verschuiving omdat de Regio een taak teruggeeft aan gemeenten? Dit is alleen zinvol als gemeenten de taak zelf goedkoper of beter kunnen uitvoeren of elders beleggen. In het overzicht in bijlage 2 wordt de aard van de ombuiging duidelijk aangegeven.

Vanuit alle resultaat verantwoordelijke eenheden (RVE's) is er een inhoudelijke analyse gemaakt. We leggen daarbij de focus op de onderdelen die worden gefinancierd vanuit een gemeentelijke bijdrage omdat hier een direct effect te behalen is. We kijken hierbij wel naar mogelijkheden om financiering van taken te verschuiven naar andere geldstromen. Dat betekent dat er op zo'n andere geldstroom ruimte moet zijn voor deze verschuiving.

Het eerste beeld van de inhoudelijke analyse laat zien dat er lastige keuzes gemaakt moeten worden om bezuinigingen te realiseren. De meeste ruimte wordt gevonden in de preventieve taken in het sociaal domein. Juist die inzet op preventie is een belangrijke stap met name in de jeugdzorg om hogere kosten op een later moment te voorkomen. Deze keuzes kunnen niet alleen beoordeeld worden vanuit de specifieke taak die bij de Regio is belegd maar vanuit het effect binnen de hele ketensamenwerking. Voor de meeste voorstellen geldt dat een integrale afweging, zowel lokaal als regionaal belangrijk is. Dit kost tijd. In de procesplanning is een jaar beschikbaar voor ambtelijke advisering en bestuurlijke afstemming.

Een aantal voorstellen zijn meer technisch van aard. Deze voorstellen vragen geen politieke weging op raadsniveau. Het streven is deze categorie voorstellen te verwerken in de bestuursrapportage 2026 van de Regio.

Technische analyse

Vanuit de afdeling financiën van de Regio is een technische analyse gemaakt van de bestuursrapportage en jaarrekening 2024 en de begroting 2026. De jaarrekening van de Regio liet de afgelopen jaren een positief saldo zien. Hoewel dit bestemmingsresultaat terugvloeit naar gemeenten zijn de gemeenten erbij gebaat als deze ruimte op een eerder moment beschikbaar komt. Doel van de technische analyse was daarom te onderzoeken of de ruimte die we nu jaarlijks zien in een positief saldo in het bestemmingsresultaat meer naar voren kan worden gebracht zodat we al in de bestuursrapportage kunnen bijstellen of bij voorkeur al in de begroting.

We constateren op basis van de analyse dat het positieve saldo in de jaarrekening grotendeels voortkomt uit incidentele voordelen. Bijvoorbeeld doordat vacatures langer openstaan (arbeidsmarktkrapte) of door ontvangst van Rijksmiddelen op een laat moment. Dit is een beeld wat landelijk ook in de gemeentebegrotingen te zien is.

Op enkele onderdelen zien we mogelijkheden om een technische aanpassing in de begroting te doen. Deze opties zijn opgenomen in de programma's. In sommige gevallen gaat het om financiële ruimte die in de toekomst kan vervallen. Daarom zijn we tot nu toe terughoudend geweest in het structureel ramen op deze middelen terwijl deze wel meerjarig beschikbaar zijn. We stellen voor deze inkomsten nu ruimer te ramen maar daarbij wel het risico te benoemen dat deze middelen in de toekomst kunnen wegvallen waardoor alsnog een gemeentelijke bijdrage nodig is. Het gaat bijvoorbeeld om een positief saldo op de reizigersvaccinaties bij de GGD en de inzet van POK-middelen voor het Zorg- en Veiligheidshuis. Deze technische opties waarvoor geen uitgebreide politieke afstemming nodig is worden in het volgende hoofdstuk beschreven.

Vanuit de technische analyse starten we intern enkele trajecten op die we nu nog niet kunnen verzilveren maar die in de toekomst wel ruimte in onze begroting kunnen opleveren. We maken bijvoorbeeld een actualisatie van het investeringsprogramma van de GAD. Ook maken we een analyse van interne kosten op externe inhuur om te onderzoeken of inhuur bij verschillende diensten vervangen kan worden door interne expertise. Dit kan goedkoper zijn en we versterken daarmee onze interne expertise.

De komende jaren zetten we stevig in op de doorontwikkeling van datasturing en als vervolg daarop de inzet van AI. Dit helpt om nog strakker te kunnen sturen op bedrijfsvoering maar kan ook bijdragen aan de effectiviteit van de dienstverlening aan inwoners. Een versterking op datasturing gaat ons helpen om sneller bij te sturen op financiële of personele ontwikkelingen zodat we hierin kleinere marges kunnen hanteren en we al in de bestuursrapportage kunnen bijstellen. In de bestuursrapportage 2025 hebben we hier al een eerste quick win kunnen behalen.

Vanaf 2025 wordt aan de planning en controlcyclus een tweede bijstellingsmoment toegevoegd zodat we technische bijstellingen die tussen 1 juni en 1 november bekend worden kunnen verwerken in een addendum bij de bestuursrapportage.

Ombuigen in tijden van transitie (sociaal domein)

Eén van de redenen voor de druk op de gemeentebegroting is de kostenstijging in het sociaal domein. De kosten voor jeugdzorg nemen jaarlijks toe en de demografische ontwikkelingen leiden tot druk op de ondersteuning vanuit de Wmo. Gemeenten zetten in op preventie om hogere kosten in een later stadium te voorkomen. Ketensamenwerking is hierbij heel belangrijk. Binnen programma's als het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) worden hierover afspraken gemaakt. Ook in het wetsvoorstel Wet van school naar duurzaam werk wordt ingezet op versterking van de ketensamenwerking tussen gemeenten, onderwijs en andere ketenpartners.

Veel onderdelen van de Regio spelen een belangrijke rol in deze doorontwikkeling en in de ketensamenwerking waarin nu afspraken worden gemaakt. Terwijl we het traject van deze ombuigingen doorlopen worden tegelijkertijd afspraken gemaakt over nieuwe vormen van ketensamenwerking die kunnen leiden tot nieuwe taken en kosten die effect kunnen hebben op de Regiobegroting. In sommige gevallen hebben we dit kunnen betrekken bij de voorstellen voor ombuigingen. In andere gevallen is het nog te vroeg om ontwikkelingen nu mee te nemen. Omdat de invulling nog niet helemaal bekend is maar vaak ook nog niet zeker is bij welke ketenpartner taken zullen worden belegd. Bijvoorbeeld in de samenwerking met het onderwijs vanuit een regionale educatie-agenda en onderwijs-jeugd arrangementen.